

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

lipiec-sierpień-wrzesień

Nr 48
(3/2019)

WYDZIAŁ ZAMIEJSCOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr hab. Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikoła Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podleśny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPUKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIĘKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JULDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOĞLOU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Akademy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 |
e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Spis treści

Artykuły

AGNIESZKA SADOWSKA-DZIWINA *Stosunek adwokackiej spółki partnerskiej do osób trzecich w zakresie odpowiedzialności partnerów za zobowiązania* | 12

KLAUDIA KIJĄŃSKA *Uprawnienie Zastępcy Prokuratora Generalnego do Spraw do Wojskowych do wnoszenia kasacji w sprawach karnych oraz wykroczeniach* | 27

KRYSTIAN WASILEWSKI *Status prawny komisarza wyborczego* | 38

IWO JAROSZ *Monistyczny system organów spółki kapitałowej w prawie polskim? Prosta spółka akcyjna i jej organy* | 46

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Badawcza weryfikacja przestrzegania zasad prowadzenia oględzin w sprawach o zabójstwa w Polsce* | 65

MIROŚLAW KOPEĆ *Pomoc prawna udzielona przez adwokata z urzędu a zaliczka na podatek dochodowy od osób fizycznych w świetle orzecznictwa sądownoadministracyjnego* | 76

JAN KLUZA *Głos w dyskusji dotyczącej odpowiedzialności za przestępstwo narażania na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu z zaniechania* | 91

EMILIA TOPOREK *Klauzule generalne. Ich rola i znaczenie w prawie cywilnym* | 101

MATEUSZ KORZENIAK *Prawnokarna charakterystyka dozwolonego ryzyka gospodarczego* | 114

ALEKSANDRA RUDKOWSKA *Instytucja sędziego pokoju jako przejaw dojrzałego i samodzielnego społeczeństwa – studium przypadku II Rzeczypospolitej Polskiej* | 132

WIKTORIA KUZIA *Konflikt projektanta z inwestorem, na tle prawa do nienaruszalności treści i formy utworu architektonicznego* | 145

ANNA WOLSKA-BAGIŃSKA *Przestępczość podatkowa w Polsce popełniana w zakresie zobowiązań podatkowych w podatku od towaru i usług* | 158

MATEUSZ MĄKOSA *Stwierdzenie polskiego pochodzenia a prawo do repatriacji* | 172

MICHAŁ SŁUŻALEC *Zezwolenie na udział w rozprawie osobie niepełnoletniej w charakterze publiczności, a wyłączenie jawności rozprawy głównej w procesie karnym* | 189

JAKUB KOZŁOWSKI *Skutki wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie C-284/16 Achmea w kontekście kryzysu praworządności w Unii Europejskiej* | 199

KACPER ROŻEK *Wybrane problemy metodologiczne dogmatyki prawa administracyjnego (problem konceptualizacji prawa administracyjnego)* | 212

MATEUSZ KUPIEC *Granice prawa dostępu do informacji publicznej a ochrona prywatności osób wykonujących zawód adwokata lub radcy prawnego* | 222

KAROL JUSZKA *Wpływ świadczenia pieniężnego na efektywność instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego* | 236

ŁUKASZ CHYLA *Nowe prawo prospektowe - ocena zmian* | 247

KRZYSZTOF BOKWA *Odpowiedzialność deliktowa w Kodeksie Cywilnym Zachodniogalicyskim z 1797 r.* | 276

RAFAŁ ŻELAZKO *Prawne aspekty wznowienia granic przez geodetę* | 287

KAROL SKOREK *Myśl ekonomiczna Adama Doboszyńskiego – ujęcie krytyczne* | 311

Glosa

SŁAWOMIR ZWOLAK *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 12 kwietnia 2017 r., II OSK 1295/16* | 325

DAMIAN DOBOSZ, ANNA NIZIOŁEK *Stosowanie klauzuli standstill na przykładzie glosy do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 czerwca 2011 roku w sprawie C-212/10 Logstor ROR Polska sp. z o.o. przeciwko Dyrektorowi Izby Skarbowej w Katowicach* | 338

JOANNA GŁÓWKA-LUTY *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2018 r., IV CNP 31/17* | 349

Tekst źródłowy

ARTUR LIS *Dwa synody z 1212 roku* | 367

Contents

Articles

AGNIESZKA SADOWSKA-DZIWINA *The attitude of the advocate partner company to third parties in the scope of partner liability for debts* | 12

KLAUDIA KIJĄŃSKA *Possibility to lodge a cassation by Deputy Attorney General for Military Cases in criminal proceedings and petty offense proceedings* | 27

KRYSTIAN WASILEWSKI *Legal status of electoral commissioner* | 38

IWO JAROSZ *One-tier board structure in Polish corporate law? The simple joint stock company and its board model* | 46

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Studies vetting the observance of rules for conducting forensic evidence by inspection in killing cases in Poland* | 65

MIROSŁAW KOPEĆ *Legal assistance provided by the attorney advance on income tax from individuals in the jurisprudence of administrative courts* | 76

JAN KLUZA *A voice in the discussion about liability for crime exposing to imminent danger of loss of life or severe health damage commit by negligence* | 91

EMILIA TOPOREK *General clauses. Their role and meaning in civil law* | 101

MATEUSZ KORZENIAK *Criminal law characterization of permitted economic risk* | 114

ALEKSANDRA RUDKOWSKA *Justice of the peace as a sign of a grown and independent community – study upon the case of the II Republic of Poland* | 132

WIKTORIA KUZIA *Conflicts between the Designer and the Investor with Respect to the Right to Integrity of the Content and Form of the Architectural Work* | 145

ANNA WOLSKA-BAGIŃSKA *Tax crimes in Poland regarding the Value Added Tax* | 158

MATEUSZ MAKOSA *Legal confirmation of Polish origin in the context of the right to repatriation* | 172

MICHAŁ SŁUŻALEC *Allowing the minor as the audience to participate in the trial, and regulation of close trial in criminal proceedings* | 189

JAKUB KOZŁOWSKI *The impact of the judgment of the European Court of Justice in case C-284/16 Achmea in the context of the rule of law crisis in the European Union* | 199

KACPER ROŻEK *Selected methodological problems of dogmatics of administrative law (problem of the conceptualization of administrative law)* | 212

MATEUSZ KUPIEC *The boundaries of the right to access to public information and the protection of privacy of attorneys and legal coun-sels* | 222

KAROL JUSZKA *Influence of monetary benefit on the effectiveness of conditional discontinuation of criminal proceedings* | 236

ŁUKASZ CHYLA *New prospectus law - the analysis of changes* | 247

KRZYSZTOF BOKWA *Tortious liability in the West Galician Code of 1797* | 276

RAFAŁ ŻELAZKO *Legal aspects of paying borders through geodet* | 287

KAROL SKOREK *Economic thought of Adam Doboszyński – critical approach* | 311

Gloss

SŁAWOMIR ZWOLAK *Gloss to the judgment of the Supreme Administrative Court of 12 April, 2017, file ref. II OSK 1295/16* | 325

DAMIAN DOBOSZ, ANNA NIZIOŁEK *The application of standstill clause by the example of gloss of judgment of European Court of Justice from the 16th of June 2011 in case C-212/10 Logstor ROR Polska sp. z o.o. versus Dyrektor Izby Skarbowej w Katowicach* | 338

JOANNA GŁÓWKA-LUTY *Gloss to the judgment of the Supreme Court of December 11, 2018, IV CNP 31/17* | 349

Source text

ARTUR LIS *Two synods from 1212* | 367

Michał Służalec

Zezwolenie na udział w rozprawie osobie niepełnoletniej w charakterze publiczności, a wyłączenie jawności rozprawy głównej w procesie karnym

Allowing the minor as the audience to participate in the trial, and regulation of close trial in criminal proceedings

Wstęp

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,¹ tj. tzw. *prawa do sądu* „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Wyłączenie jawności rozprawy może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny.” Regulacja zawarta w przywołanym artykule stanowi zasadę prawną, ma ona samoistny byt oraz podlega ochronie.² Bezpośrednie uregulowanie zakresu jawności w przepisach Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest wyrazem jej wysokiej wartości.³

Zasada jawności rozumiana jest jako swoista forma gwarancji procesowych, m.in. poprzez zapewnienie bezstronności oraz niezawisłości sądu,⁴ czy

---

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

² J. Skorupka, *Prawnomiędzynarodowe i konstytucyjne podstawy jawności procesu karnego*, (w:) J. Skorupka (red.), *Jawność procesu karnego*, Warszawa 2012, s. 89.

³ W. Jasiński, *Jawność zewnętrzna posiedzeń sądowych w polskim procesie karnym*, Państwo i Prawo 2009, nr 9, s. 76-81.

⁴ M. Brzezińska, D. Tarnowska, *Wyłączenie jawności zewnętrznej rozprawy*, (w:) W. Jasiński, K. Nowicki (red.), *Jawność jako wymóg rzetelnego procesu karnego. Zagadnienia prawa polskiego i obcego*, Warszawa 2013, s. 207-208.

też możliwości rehabilitacji społecznej oskarżonego.⁵ Faktem pozostaje kwestia odnosząca się do tego, że nie na każdym etapie postępowania karnego zasada jawności będzie przejawiać się w tym samym stopniu. Tym samym, zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami prawa zasada jawności, przede wszystkim, będzie miała swój największy wyraz podczas rozprawy sądowej.⁶

Mając na względzie fakt, iż w obecnie obowiązujących przepisach istnieją regulacje odnoszące się do określenia warunków odnoszących się do wyłączenia jawności rozprawy, jak i regulacji zakreślających możliwość uczestniczenia publiczności w postępowaniu karnym, zasadnym jest dokonanie analizy regulacji odnoszących się do możliwości udziału małoletniego w charakterze publiczności w procesie karnym, przy szczególnym uwzględnieniu takiego wyjątkowego uczestnictwa w trakcie rozpoznawania sprawy na rozprawie z wyłączonej jawnością.

I. Jawność rozprawy na gruncie kodeksu postępowania karnego

Regulacje odnoszące się do zakresu jawności rozprawy wskazane są wprost w rozdziale 42 k.p.k.⁷ W ramach niniejszych unormowań ustanowiono podstawową zasadę odnoszącą się do tego, że rozprawa, co do zasady odbywa się jawnie.

Z uwagi na fakt, iż jawność postępowania przejawia się w różnych aspektach, tj. możliwości uczestnictwa w czynnościach procesowych, czy też możliwością zapoznania się z aktami sprawy, przyjęto swoisty podział jawności na dwa odrębne elementy jawności, tj. jawność zewnętrzną oraz jawność wewnętrzną.⁸

Jawność wewnętrzną można najogólniej określić, jako informacje odnoszące się bezpośrednio do stron postępowania. Przejawia się ona w formie dostępu do zebranych w danej sprawie materiałów postępowania oraz do uczestnictwa w rozpoznawaniu sprawy przez uprawnione podmioty. Tym samym, jej zakres bezpośrednio odnosi się do osób, które mają określoną pozycję procesową

---

⁵ K. Nowicki, *Jawność zewnętrzna postępowania sądowego*, (w:) J. Skorupka (red.), *Jawność procesu karnego*, Warszawa 2012, s. 313.

⁶ R. Koper, *Jawność rozprawy głównej a ochrona prawa do prywatności w procesie karnym*, Warszawa 2010, s. 41.

⁷ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 z późn. zm.).

⁸ P. Kardas, *Jawność wewnętrzna i zewnętrzna postępowania przygotowawczego*, (w:) W. Jasiński, K. Nowicki (red.), *Jawność jako wymóg rzetelnego procesu karnego. Zagadnienia prawa polskiego i obcego*, Warszawa 2013, s. 16-17.

w postępowaniu sądowym.⁹ Określa się ją także jako podstawę kontradiktoryjnego procesu.¹⁰

Jawność zewnętrzna zaś, to uprawnienie osób trzecich do niejako biernego udziału w rozpoznawaniu sprawy, tj. m. in. jako publiczność.¹¹ Ta forma jawności uznawana jest jako dostęp społeczeństwa do toczącego się postępowania i jego zakończenia.¹² Nazywana jest także jawnością wobec społeczeństwa.¹³

Niewątpliwie powyższe określenia w dużej mierze oddają specyfikę tej kategorii zasady jawności. Faktem pozostaje, iż jawność zewnętrzna, będzie skutkować możliwością udziału, w sposób oczywiście pośredni, w rozpoznawaniu sprawy przez osoby postronne, niebędące bezpośrednio zainteresowanymi w jej rozstrzygnięciu. Oczywiście wskazane określenie braku bezpośredniego zainteresowania odnosi się do określenia osób, które nie są stronami w sprawie.

Niewątpliwie obie formy zasady jawności przekładają się na zakres rozumienia i prawidłowego funkcjonowania rzetelnego procesu karnego. Poprzez występowanie w procedurze karnej zasady jawności tworzy się szereg gwarancji procesowych, o których powyższej zostało wspomniane.

Dla potrzeb przedmiotowej analizy istotnym jest przywołanie podstawowych unormowań odnoszących się do jawności rozprawy na gruncie kodeksu postępowania karnego.

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, iż w rozprawie poza podmiotami posiadającymi status stron, mogą być obecne tylko osoby pełnoletnie oraz nieuzbrojone znajdujące się w stanie licującym z powagą sądu. Należy przy tym podkreślić, iż warunek ten nie jest bezwzględny, albowiem w ramach kompetencji przyznanych przewodniczącemu składu orzekającego, ma on uprawnienie do wyrażenia zgody na uczestnictwo osób małoletnich oraz osób obowiązanych do noszenia broni.

Jak zostało wskazane w art. 355 k.p.k. jawność rozprawy może zostać ograniczona jedynie w przypadkach określonych w ustawie. Takie wyłączenie wskazane

---

⁹ T. Grzegorzcyk, *Jawność wewnętrzna postępowania sądowego*, (w:) W. Jasiński, K. Nowicki (red.), *Jawność jako wymóg rzetelnego procesu karnego. Zagadnienia prawa polskiego i obcego*, Warszawa 2013, s. 71.

¹⁰ M. Kostro, *Udział czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości jako realizacja zasady publiczności*, Białostockie Studia Prawnicze 2016, z. 21, s. 99.

¹¹ W. Jasiński, *Jawność zewnętrzna procesu karnego-uwagi na tle propozycji Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego*, (w:) W. Jasiński, K. Nowicki (red.), *Jawność jako wymóg rzetelnego procesu karnego. Zagadnienia prawa polskiego i obcego*, Warszawa 2013, s. 119.

¹² R. Ponikowski, *Granice jawności wewnętrznej i zewnętrznej przygotowawczego stadium postępowania karnego*, (w:) J. Skorupka (red.), *Jawność procesu karnego*, Warszawa 2012, s. 130-131.

¹³ R. Koper, *Jawność...*, s. 43.

jest bezpośrednio w art. 359 k.p.k., który to ustanawia katalog wyłączenia jawności rozprawy z mocy prawa, tj. rozprawy w zakresie wniosku prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i zastosowanie środka zabezpieczającego oraz sprawy o pomówienie lub znieważenie, przy czym na wniosek pokrzywdzonego rozprawa będzie rozpoznana jawnie. Nadto, na zasadzie art. 360 k.p.k. wyłączenie rozprawy następuje w drodze decyzji Sądu, w sytuacjach, jeżeli jawność mogłaby wpłynąć na zakłócenie spokoju publicznego; obrażać dobre obyczaje; ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy; naruszyć ważny interes prywatny; w sytuacji jeżeli choćby jeden z oskarżonych jest nieletni lub na czas przesłuchania świadka, który nie ukończył 15 lat oraz na żądanie osoby, która złożyła wniosek o ściganie.

Przy czym, zgodnie z nowelizacją kodeksu postępowania karnego z 10 czerwca 2016 r.¹⁴ na mocy art. 360 § 2 k.p.k. w razie sprzeciwieniu się przez prokuratora wobec wyłączenia jawności, rozprawa staje się jawna.

W razie wyłączenia jawności rozprawy ustawodawca umożliwił w niej udział wybranych przez strony osób trzecich, przy czym strony postępowania mogą wskazać po dwie takie osoby (z wyłączeniem sytuacji, gdy oskarżycieli lub oskarżonych jest więcej niż jeden, wówczas mogą oni żądać pozostawienia na sali tylko po jednej osobie). Powyższe uprawnienie nie znajduje jednak zastosowanie, w razie obawy ujawnienia informacji o klauzach tajności.

W sytuacji pozostawiania określonych osób na rozprawie z wyłączną jawnością, obowiązuje nakaz pozostawienia uzyskanych informacji w tajemnicy.

II. Małoletni jako publiczność w postępowaniu sądowym

Jak zostało powyżej wskazane udział osób trzecich w postaci publiczności w rozprawie głównej jest formą realizacji zasady jawności w kontekście zewnętrznej jej formy. Publiczność rozprawy staje się swoistą formą realizacji rzetelnego procesu karnego, która pomimo istnienia w ramach procesu karnego zasady jawności, nie jest nieograniczona.

---

¹⁴ Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy-Kodeks postępowania karnego, ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. poz. 1070).

Mając na uwadze powyżej wskazane regulacje, należy podkreślić, iż nie każda osoba będzie miała prawo do udziału w jawnej rozprawie. Zgodnie z art. 356 k.p.k. osoby małoletnie, co do zasady nie mogą w niej uczestniczyć. Zgodę na takie uczestnictwo osoby niepełnoletniej winien wyrazić przewodniczący składu orzekającego. Forma decyzji odnoszącej się do umożliwienia pozostawania osoby małoletniej na rozprawie wydawana jest w postaci zarządzenia. Jak wskazują P. Hofmański oraz S. Zabłocki zarządzenie takie winno być wydane wprost, zaś samej zgody nie wolno domniemywać.¹⁵ Tym samym, w razie nie wydania takiego zarządzenia, osoba niepełnoletnia nie może pozostać na sali rozpraw.

W związku z faktem, iż kodeks postępowania karnego w żaden sposób nie precyzuje pojęcia pełnoletniości, w tym zakresie należy posiłkować się regulacjami z innych ustaw. Mając na względzie kwestię odnoszącą się do ustalenia, kim jest osoba pełnoletnia, należy przede wszystkim przywołać regulacje zawarte w kodeksie cywilnym, gdzie bezpośrednio wskazana jest definicja legislacyjna tego pojęcia. Osobą pełnoletnią, zgodnie z art. 10 k.c.¹⁶ jest człowiek, który ukończył osiemnasty rok życia oraz małoletni, który zawarł związek małżeński.

Należy przy tym podkreślić, biorąc także pod uwagę treść art. 11 i 12 k.c., na zasadzie wnioskowania *a contrario* małoletniość na gruncie przepisów prawa cywilnego to brak zdolności do czynności prawnych, bądź ograniczenie takich że czynności.¹⁷

Jak wskazuje W. Jasiński konieczność ograniczenia możliwości udziału w trakcie rozpoznawania sprawy przed sądem w odniesieniu do osób niepełnoletnich wynika przede wszystkim z konieczności posiadania przez daną osobę, niejako w niej uczestniczącej, świadomości oraz zdolności do zrozumienia jej znaczenia. Właśnie ustanowienie przez legislatora takiego ograniczenia udziału w rozpoznawaniu sprawy do osób pełnoletnich, ma gwarantować. Faktem pozostaje, że jawność postępowania ma tworzyć swoiste gwarancje procesowe dla stron, poprzez sprawowanie tzw. kontroli społecznej.¹⁸

Pierwszorzędnym argumentem przemawiającym za ograniczeniem uczestnictwa w rozprawie jest niejako dobro wymiaru sprawiedliwości, a dopiero

---

¹⁵ P. Hofmański, S. Zabłocki, *Elementy metodyki sędziego w sprawach karnych*, Warszawa 2011, s. 121.

¹⁶ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1025 z późn. zm.).

¹⁷ S. Kalus, (w:) M. Habdas, M. Fras (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna (art. 1-125)*, Warszawa 2018, s. 66.

¹⁸ W. Jasiński, *Bezstronność sądu i jej gwarancje w polskim procesie karnym*, Warszawa 2009, s. 387-388.

na późniejszej pozycji dobro samego małoletniego.¹⁹ Powyższe ograniczenia odnoszące się do uniemożliwiania udziału małoletniego niewątpliwie podsygnowane są zarówno kwestią odnoszącą się stopnia rozwoju dziecka, jak i typu oraz charakteru rozpoznawanych w trakcie postępowania spraw.

III. Udział małoletniego w rozprawie z wyłączną jawnością

Jak zostało powyżej podniesione, w trakcie rozprawy, co do zasady obecne mogą być osoby pełnoletnie. Ustawodawca dał jednak możliwość udziału osób niepełnoletnich w rozprawie poprzez przyznanie dodatkowego uprawnienia wobec przewodniczącego składu w formie możliwości wydania zarządzenia w przedmiocie wyrażenia zgody na udział małoletniego w rozprawie. Niemożność nieograniczonego uczestniczenia małoletniego w trakcie rozpoznawania spraw na rozprawie, wynika przede wszystkim z kwestii wychowawczej.²⁰ Tym samym należy wskazać, iż to ustawa nakłada ograniczenie uczestnictwa osobie niepełnoletniej w rozprawie, a jedynie przewodniczący w ramach przysługujących mu uprawnień może im na to przyzwolić. Jak wskazuje W. Jasiński powołami przemawiającymi za udziałem osoby małoletniej w rozprawie są m.in. występowanie szczególnej więzi dziecka, z którąś ze stron postępowania oraz kwestie odnoszące się do procesów edukacyjnych.²¹

Szczególnego rodzaju problem zarysowuje się dodatkowo w odniesieniu do sytuacji, w której wydana została decyzja o wyłączeniu jawności rozprawy. Mając na uwadze regulację znajdującą się w art. 361 § 1 oraz 2 k.p.k. pomimo ograniczenia jawności rozpoznania sprawy przed sądem, istnieje możliwość udziału w rozprawie zmarginalizowanej ilości publiczności, tzw. mężów zaufania.²² W tym miejscu należy zaznaczyć, iż skład orzekający nie powinien wpływać na decyzję uprawnionych stron do wskazania osób, które powinny znajdować się podczas przeprowadzania rozprawy z wyłączoną jawnością.²³

---

¹⁹ Tamże, s. 387-388.

²⁰ A. Ważny, (w:) A. Sakowicz (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 781.

²¹ W. Jasiński, (w:) J. Skorupka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 887.

²² R. Koper, *Jawność...*, s. 80.

²³ P. Hofmański, S. Zabłocki, *Elementy...*, s. 135.

W tym miejscu należy dokonać analizy, czy małoletni, który został wskazany przez uprawnione ku temu strony postępowania na mocy art. 361 § 1 k.p.k. ma prawo do udziału w rozprawie z wyłączoną jawnością.

Dokonując analizy wskazanej kwestii, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na fakt, iż ustawodawca konstruując przepisy odnoszące się do jawności rozprawy głównej nie wyłączył uprawnienia przewodniczącego do wyrażenia zgody na udział osoby niepełnoletniej w razie wskazania jej przez uprawnioną ku temu stronę. Tym samym, rozpoznając propozycję stron do umożliwienia małoletniemu udziału w rozprawie z wyłączoną jawnością jako tzw. męża zaufania w dalszym ciągu przewodniczący samodzielnie decyduje o takiej możliwości, zgodnie z treścią art. 356 § 2 k.p.k.

Niewątpliwie przewodniczący składu orzekające dokonując analizy możliwości udziału małoletniego w rozprawie z wyłączoną jawnością winien kierować się zarówno dobrem osoby niepełnoletniej, jak i przede wszystkim dobrem wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z treścią art. 362 k.p.k. przewodniczący poucza obecnych o obowiązku zachowania w tajemnicy okoliczności ujawnionych na rozprawie toczącej się z wyłączeniem jawności i uprzedza o skutkach niedopełnienia tego obowiązku. Skutkiem niedopełnienia tego obowiązku jest przede wszystkim naruszenie art. 241 § 2 k.k.²⁴ Zgodnie z treścią zawartą w niniejszym artykule rozpowszechnienie publicznie wiadomości z rozprawy sądowej prowadzonej z wyłączeniem jawności podlega karze grzywny, karze ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 2. Przy czym, w tej mierze należy zwrócić uwagę na znamię czynu zabronionego odnoszące się do publicznego rozpowszechniania wiadomości. Takie zachowanie ma swój wymiar w udostępnieniu treści w taki sposób, że większy krąg podmiotów ma możliwość zapoznania się z tymi informacjami.²⁵ Publiczne ujawnianie informacji polega na takim ich przekazywaniu, że informacja zostaje ujawniona w sposób szybki i powszechnie dostępny.²⁶

Dokonanie tego czynu zabronionego bezpośrednio narusza przepisy dotyczące jawności rozprawy głównej. W tym wypadku ochronie podlega zarówno interes wymiaru sprawiedliwości, jak i dodatkowy element związany z podstawą wyłączenia jawności, tj. ważny interes państwa, czy też ważny interes prywatny.²⁷

²⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600 z późn. zm.).

²⁵ K. Wiak, (w:) A. Grześkowiak, A. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 1237.

²⁶ M. Szewczyk, W. Zontek, A. Wojtaszczyk, (w:) W. Wróbel, A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 212-277d*, Warszawa 2017, s. 377.

²⁷ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2003 r. (I KZP 29/03), LEX nr 1143509.

W związku z faktem, iż zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami kodeksu karnego odpowiedzialności karnej, co do zasady podlega osoba, która ukończyła 17 rok życia w chwili popełnienia czynu zabronionego. Tym samym, ukończenie 17 roku życia przez sprawcę czynu zabronionego jest przesłanką konieczną do zdolności zawinienia i tylko w razie zaistnienia tejże przesłanki następuje możliwość przypisania sprawcy winy.²⁸

Ustawa co prawda posiada także odstępstwa od wyżej wskazanego ograniczenia wiekowego, jednakże jest to enumeratywny katalog czynów o wysokiej społecznej szkodliwości. Biorąc pod uwagę, iż art. 10 § 2 k.k. nie zawiera w swym katalogu odesłania do art. 241 k.k., w takim wypadku osoba, która nie ukończyła 17 roku życia nie będzie podlegała odpowiedzialności karnej z tytułu realizacji znamion tego czynu zabronionego.

Tym samym, pojawia się dodatkowy element przemawiający za większym ryzykiem wynikającym z braku możliwości zastosowania jurysdykcji wobec małoletniego sprawcy czynu zabronionego z 241 § 2 k.k. Niewątpliwie sam fakt decyzyjny w kontekście umożliwienia uczestnictwa przez osobę małoletnią w rozprawie jest zawsze samodzielną decyzją przewodniczącego składu orzekającego, jednakże winien on mieć na uwadze, iż uczestnictwo takiej osoby w rozprawie z wyłączonej jawnością niesie za sobą większe ryzyko, niżli udział osoby pełnoletniej.

Powyższe kwestia odnosi się nie tylko, jak wskazane powyższej, do ryzyka wynikającego z naruszeniem tajemnicy rozprawy niejawnej i braku możliwości dochodzenia odpowiedzialności karnej z tego tytułu, ale także wynikać może ono z innych aspektów, takich jak wiek, stopień rozwoju danej osoby, czy też pokrewieństwa ze stronami postępowania. W dużej mierze przesłanki odnoszące się do ograniczenia zasady jawności podczas rozprawy, są informacjami, czy też okolicznościami, która mogą powodować zagrożenia oraz wzburzenia nawet u osoby pełnoletniej, tym samym ryzyko naruszeń oraz złego wpływu na rzecz małoletniego staje się znacznie wyższe.

IV. Podsumowanie

Jak wynika z powyższych rozważań, przepisy odnoszące się do jawności rozprawy głównej, jak i jej ograniczenia, mają na celu realizację założeń rzetelnego procesu

---

²⁸ A. Grześkowiak, (w:) A. Grześkowiak, A. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 137.

karnego. Faktem pozostaje, iż jawność jest jedną z naczelnych zasad polskiego procesu karnego. Ustawodawca jednak umożliwia wyłączenie jawności rozprawy w całości, czy też w części, co jest wynikiem konieczności ochrony odrębnie występujących dóbr.

Niewątpliwie przesłanki odnoszące się do ograniczenia jawności rozprawy są wynikiem szczególnego rodzaju okoliczności, które to winny być odpowiednio chronione oraz zabezpieczone przed udziałem osób nieuprawnionych z uwagi na różnego rodzaju dobra. Tym samym, udział małoletniego w rozprawie z wyłączonej jawnością staje się dużo większym ryzykiem, niżli uczestnictwo osoby pełnoletniej w trakcie rozprawy.

Podsumowując przeprowadzoną analizę, należy stwierdzić, iż ustawa nie ogranicza w sposób bezwzględny udziału osoby niepełnoletniej w rozpoznawaniu sprawy na rozprawie z wyłączonej jawnością, nie mniej jednak możliwość uczestnictwa małoletniego jako publiczności jest uwarunkowana wyrażeniem na to zgody przez przewodniczącego, który to posiada w tym zakresie samodzielność decyzyjną.

Tym samym, to na przewodniczącym składu orzekającego spoczywa obowiązek zapewnienia prawidłowego przeprowadzenia i zabezpieczenia rozprawy. Każdorazowa analiza zarówno w odniesieniu do wyłączenia jawności, jak i umożliwienia uczestnictwa osobie małoletniej w rozprawie winna być zindywidualizowana.

Bibliografia

Akt normatywne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1025 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy-Kodeks postępowania karnego, ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. poz. 1070).

Literatura

Grześkowiak A., Wiak A. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2019.

Habdas M., Fras M. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna (art. 1-125)*, Warszawa 2018.

- Hofmański P., Zabłocki S., *Elementy metodyki sędziego w sprawach karnych*, Warszawa 2011.
- Jasiński W., *Bezstronność sądu i jej gwarancje w polskim procesie karnym*, Warszawa 2009.
- Jasiński W., *Jawność zewnętrzna posiedzeń sądowych w polskim procesie karnym*, Państwo i Prawo 2009, nr 9.
- Jasiński W., Nowicki K. (red.), *Jawność jako wymóg rzetelnego procesu karnego. Zagadnienia prawa polskiego i obcego*, Warszawa 2013.
- Koper R., *Jawność rozprawy głównej a ochrona prawa do prywatności w procesie karnym*, Warszawa 2010.
- Kostro M., *Udział czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości jako realizacja zasady publiczności*, Białostockie Studia Prawnicze 2016, z. 21.
- Sakowicz A. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Skorupka J. (red.), *Jawność procesu karnego*, Warszawa 2012.
- Skorupka J. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Wróbel W., Zoll Z. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 212-277d*, Warszawa 2017.

Orzecznictwo

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2003 r. (I KZP 29/03), LEX nr 1143509.

Streszczenie

W przedmiotowej analizie przede wszystkim zajęto się kwestią związaną z istnieniem zasady jawności postępowania karnego w toku przeprowadzanej rozprawy oraz podstaw umożliwiających jej ograniczenia. Autor w niniejszym artykule stawia pytanie, czy na podstawie przepisów postępowania karnego istnieje możliwość uczestniczenia w rozprawie z wyłączonej jawnością osoby, która według obowiązujących przepisów prawa nie jest pełnoletnią. Analizie poddano zarówno określenia ram znaczeniowych oraz gwarancji procesowych wynikających z występowania zasady jawności w trakcie postępowania karnego, jak i unormowań umożliwiających uczestniczenie osób trzecich w trakcie merytorycznego rozpoznawania sprawy przed sądem, w szczególności regulacji odnoszących się do udziału małoletniego w rozprawie w charakterze publiczności.

SŁOWA KLUCZOWE: Jawność postępowania karnego, udział publiczności w rozprawie karnej, wyłączenie jawności rozprawy, małoletni w procesie karnym, zasada jawności

Summary

In this analysis the author made study connected with the principle of public while hearing in criminal proceedings and legal basic to limitation it. The author made

a question about possibility to participate person who is under age in closed trial. The analysis submit for consideration the importance of principle of public in criminal proceedings and regulations that makes possible to participate third party in trial, in particular participation of minor in trial as the audience.

KEYWORDS: Transparency of criminal proceedings, participation of the public in a criminal trial, clodes trial, minors in the criminal trial, the principle of public

---

Nota o autorze

Michał Służalec - mgr, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, aplikant adwokacki. Zainteresowania naukowe: postępowanie karne, historia prawa.